

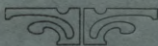
Bilniga
kara švešchwahrdu
grahmata.

Nepeezeešhama rokaš grahmata ikweenam, kaš šeto
notifumeem kara laukā.

Saftahdijis

prof. J. A. Oranškis.

Autorisets un mušfu wjadšibam peemehrots
un papildinats šdewumš.

Rigā, 1914.

Šdewis R. Baltinš, Aleksandra eelā Nr. 169.

355
75

Bilniga

fara švešchwahrdū grahmata.

Nepezešchama rokas grahmata ikweenam, kas šeko notikumeem
fara laukā.

Sastādījis

prof. J. A. Oranškis.

Autorisētš un mušfu wajadšibam peemehrotš un papildinatš
išdewumš.

Rigā, 1914.

Išdewis R. Baltinšch, Aleksandra ceļā Nr. 169.

L. V. B.
№ _____ in. 25600

0308126479

Дозволено цензурою. Рига, 27 ноября 1914 г.

II.

Abordascha — fara fugu kauja tuwumâ, tà tà abi pre-
tineeki atrodas weens pee otra un winu farewiwi war rihkotees ar
aufsteem un rofas schaujameem eerotischeem. Tagadnes karos
schahdas zihnas gan war atgaditees wisai reti, tadehl ka fara
fugi apkarojas ar leelgabaleem waj ari minam un torpedam jau
no leeleem atstatumeem.

Abrogazija — agrafas pawehles atfaulschana.

Abfolutifism — neaprobeshota walfts wara, tà pretstats
aprobeshotai warai.

Administrazija — wairaf waj masaf patstahwiga sinama
apgabala pahrwalde, fura sawos rihkojumoos tomehr atfariga no
zentralas waldibas.

Admiralitate — juhvas fara spehka augstaka pahrwalde.

Admiralitates Padome — augstaka juhvas fara lectu
litumu doschanas cestahde Kreewijas juhrlectu ministrija, fura
pahrsin ari administratiwo, faimneeziffo un techniffo pufi. Winas
preefschsehdetajs ir juhrlectu ministrs un winas lozefli us Wis-
augstako pawehli top eezefli no admirakeem un wizeadmirakeem.

Admirals — juhvas fara spehka augstakais pawehsneeks
(komandants). Kreewija admiralu fchinai trihs pakahpes: 1) ad-
mirals (lihdftinas fauffemes generala fch.), kas komandè par
weselu floti, fastahwofchu no wairaf eskadrem (ff. to); 2) wize-
admiralis (lihdft. general.-leitnantam), kas komandè parasti weenu
eskadri un 3) kontr-admiralis (lihdft. general.-majoram), kas ko-
mandè waj nu eskadru, waj ari atfewifschku fara fugi.

Aeroplan — gaisa fugis, fursch pazelas gaisa un lido
ar maschinu palihdsibn. Aeroplans ir pilnigs pretstats acrostatam
(ff. to), tadehl ka tas pats par sewi smagaks par gaisu. Aero-
plani tagadnè mehds buht trijadi: 1) **monoplans** jeb ween-
plahftnis, kas pilnigi atgahdina putnu ar isplesteem spahrneem,
t. i. ar weenu paschu plahftni, fura tur aparatu un lidotaju gaisa;
2) **biplans** jeb diwplahftnis fastahw no diwam plahftnem un
atgahdina lasti, fura truhft dibena un wahsa un 3) **poliplans**
jeb daudspahftnis, furam tahdu plahftschnu, kas to notur gaisa,
wairaf par diwam. Katram aeroplanam ir benzina motoris (beefchi
ween lihdft 200 firgu spehku stipruma), fursch greefch wahrpstu,
furas gala atrodas windweidigi isleekti spahrni. Schee spahrni —
propelers (f. t.) — ahtri greefdamees itin tà urbjas gaisa un

rauj wiſu gaiſa fugi ſew lihdſ. Uſ ſatra gaiſa fuga atrodas loſchu meteji un ari aparati preeſſch bumbu meſchanas. Beſ ſcheem aparateem uſ gaiſa fuga atrodas wehl daudſ ziti, lã peem tahdi, taſ norahda, ziſ augſtu gaiſa fugiſ pazehlees wirſ ſemeſ, ziſ ahtri taſ lido un wirſ kahdas weetas taſ azumirkl atrodas. Pirmſ tagadejã fara zereja, ka gaiſa fugi preeſſch eenaidneeka buhſ loti bihſtams zihnas lihdſekliſ, tomehr ſchiſ zeribaſ neapſtiprinajãſ. No gaiſa fugeem meſtãſ bumbãſ wiſpabrigi nodarijuſchãſ loti maſ ſaites. Turpretim pee eenaidneeka iſluhkoſchanaſ tee iſrahdijuſchi nepahrſpehjamu noſihmi. Droſchãrdigi lidotaji pazelaſ pahr eenaidneeka poſizijam, atſihmẽ winu ſtahwoſk un ſatru kuſtibu un paſino to ſawejeem.

Aerostatſ — pretejſ aeroplanam, pazelaſ un turãſ gaiſã tadehl, ka taſ weeglaſ par gaiſu. Taſ ſaſtahw no loti leela, daſchada weida balona, taſ peepilditſ ar tahdãm gaſem, kuraſ weeglaſtaſ par gaiſu. Jaunakã parauga aerostatſ ſaſtahw no leela, gumijã ſamehrzetãſ weeglaſ drehbeſ maiſa, taſ iſſteceptſ uſ weeglãm — pa leelakai dalai aluminija — ſteenem un peepilditſ ar uhdenradi — weeglaſto no wiſãm gaſem. Sem ſchi balona atrodas weeglaſ platformãſ ar wajadſigãm maſchinam un ſajites preeſſch lidotajeem. Maſchinaſ tapat lã aeroplanam greeſch propeleri jeb gaiſa fuga ſkruhwi, kura dſen to uſ preeſſchu. Lidotaji no ſawãm ſajitem tapat war meſt bumbãſ un iſluhkoſt aplahrtmi ſem ſewis. — Wiſwairat ſchahdu groſamu gaiſa balonu peeder Wahzijai, kuraſ tur ſauz winu iſgudrotaja wahrdaſ par „zepelneem“ (ſt. to). Kad wehl nebij peedſihwojumu wiſpabr par gaiſa fugu derigumu lã kaujaſ lihdſekli, tad domaja, ka ſchee Wahzijãſ „gaiſa drednauti“ (ſt. to) buhſ winãſ pretineekeem wiſai bihſtami. Tagad turpreti iſrahdijees, ka aerostatſi neatſwer aeroplanuſ tadehl, ka bumbu meſchanãſ ſpehja abeem weenada, beſ — aerostatſi daudſ leelaki un tadehl no apatſchãſ weeglaſ ſaſchaujami un iſnihzinami un — lã jau leelaki — gruhtat wadami.

Agonija — Behdeja preeſſchnahweſ zihna. Zilweſam waj dſihwneekam mirſtot wiſpirmſ pamirſi kahdas meeſãſ dalãſ, ſamehr pahrejaſ turpina zihniteeſ ar tuojojſchoſ nahtwi. Scho pehdejo zihnu tad ſauz par agoniju. Scho wahrdu neteeſchã noſihmẽ atteezina ari uſ ſabeedribãſ waj kahdas winãſ grupãſ idejiſku zihnu un armijam. Ari tad, tad armijaſ jau ſalautãſ, winu atſewiſãſ dalãſ wehl turpina zihnu, taſ tit loti atgahdina agoniju, t. i. zihnu, kurai uſwara naw paređſama.

Agreſiwaſ — uſbruhoſchſ. Agreſiwa zihna — zihna, kuraſ uſbruht pretineekam, lã pretſtatſ aiſſtahweſchanaſ zihnai. Agreſiwaſ karſch — karſch ar eekarofchanaſ noluhku. Agreſiwa politika — politika ar eeguſchanaſ mehrkeem.

Akkreditiwaſ — pilnwara, kahdu walſiſ waj preeſſchneeziã dod weenai perſonai preeſſch lihgumu ſlehgſchanaſ ſawãſ weetas ar ziteem. Par ſuhtneem, peem. ſaka, ka tee „akkrediteti“

pee tahda un tahda galma. Sarunu wedeji un meera konferen-
tschu delegati top akkrediteti us scho peenahltumu ispidtschannu.

Uffselbante — t. i. „plezu lenta“ — fastahw no pihtas saites,
kuras weens galš peestiprinats pee pleza. bet otrs pee mundeera
us frnhtim. Tahdu lentu waltā adjutanti, generalschtaba ofizeeri
un schandarmi.

Uktiws — darbigs; aktiwa armija — armija, las darbo-
jas kara laufā. Aktiwa darbiba — tahda darbiba, kura sahltusēs
pirmā, lai isajzinatu pretineeku us pretdarbibu sew par labu, tahda
kara ir usbrukums. Uktiwitate — usnehmiba, tahda dar-
biba, kura radusēs no pascha gribas, no pretineeka neisajzinata;
preistats pasiwitatei (fl. to), tad tikai aistahwas un iswairas no
pretineeka darbibas.

Ukts — wahrds ar daschadām nosihmem, peem.: 1) do-
kuments, furu isdod administratiwa waj ari kara eestahschu wara
atsewischtam zilwelam; 2) tahda notikuma ismellesthanas waj ari
nolehmuma protokols (apraksts) un 3) — atsewischts ihšs, noro-
beschots usbrukums kara, atsewischts notikumš wisā daudso no-
titumu wirknē.

Ullā — pa turziski „Deews“. Turku kara spehls leeto
scho wahrdu pee usbrukumeem muhsu „urrā“ weetā.

Ullai — turku sahjneeku pulks.

Umunizija — wisi preekschmeti, sahdi wajadsigi salda-
tam un ofizeeram kara gaitā, atskaitot apgehrbu, tā: erotschi,
patronu sominas, somas u. t. t.

Umputazija — atschkiršana, atdalishana, nogreeschana.
Wisbeeschaf kafa, la eewainoteem saldteem top amputeti sa-
kroploti lozekli, peem., nogreestas, nonemtas: — sahjas, rotas,
pirksti u. t. t. Amputet war ari weselas eenaidneeka kara spehta
nodalas, peem. wesumus. Tas nosihmē, la schis nodalas top
atschirtas un saguhstitas.

Umulets — kaut sahds preekschmets, par furu ta ihpach-
neeks domā, ka tam peemiht spehls pasargat wimu no nelaimes.
Peem. pee daudseem krituscheem eenaidneeka saldteem atrod ma-
sus maisinus ar kōka gabalineem, akmentineem u. t. t. kuras tee
nesajuschu arween flahi.

Umnestija — apschehloschana, pahrsahpuma waj ari no-
seeguma peedofschana, sōda atlaischana.

Unarkija — nelahrtiba, sahjumš. Politika anarkisms
noleeds waldbibu tā wajadsigu eestahdijumu un prasa pilnigu latra
patwalu. Kara laufā anarkija eestahjas, kad kara spehls top sa-
fauts un wirneeki pafaudē eespehju wadit un rishtot sawus pulkus,
tas pa leelakai dalai noteef behgot.

Unakronisms — nowejojuse sahtriba. Anakronista kara
weščana tahda kara weščanas panehmeenu isleetoschana, kuri
jau šen no wifseem atmesti tā nederigi.

Ungars — ſchuhniß, furâ usglabâ gaiſa fuguß. Pee an-
greem pa laikam atrodaß ari darbnißaß, furâß ſchoß fuguß taiſa
waj ari iſlabo.

Unekſija — ſweſchu ſemeß ihpaſchumu peefawinaſchana,
atſawinaſchana. So pa laikam iſdara ſtiprakâß walſtiß pret maſaf
ſtipräam, furâß neſpehji ſewi aiſſtahwet. Pehz ſtarptautiſſeem li-
fumeem anekſija atlauta tikaſi wiſai retoß gadijumoß, peem. kad
anekſejamâ ſemê noteek nemeeri, kaß apdraud anekſetajaß walſtiß
meeru. Anekſija beſ ſwarigeem eemeſleem lihdfinaß laupifchanaſi.

Uparele — fortiſikaziâ — nolaideni tiliti un uſejaß,
ſahduß eerihko zeetofſchnoß preeſſch kara ſpehla pahrweetoſchanaß.

Arjergarde — armijaß paſatpulkſi, turi apjargâ kara
pulkuß no muguraß puſeß. Armijaſi dodoteeß uſ preeſſchu ſcheem
pulleem naw gandrihſi neſahdaß noſihmeß, tadehl ka tad ſadurſmeß
ar eenaidneeuſi war notilt weenigi awangardei t. i. preeſſchpulleem.
Ja turpreti eenaidneekß war uſbruſt arjergardei, armijaſi uſ preeſſchu
ejot, tad taß jau noſihmê, ka wiſa armija paſudufe, tadehl ka
eenaidueekß pratiß to apeet. Tadehl arjergarde arweenu eet lihdf
weſumeem. Bet kad armija atſahpjaß, tad weſumi eet lihdfi awan-
gardei, t. i. armijaſi pa preeſſchu un tad arjergardei nahkaß ap-
ſargat armiju no eenaidneeka wajaſchanaß. Schahdaß zihnaß ar-
weenu noteek ſtarp neweenadeem ſpehſeem, jo ta armija, furâ
ſpeeſta atſahpteeß, jau nowahjinata un nereti arjergardei nahkaß
upuret paſchaj ſewi, lai iſglahbtu taß paleekâß.

Armada — flote, faſtahwofſcha no dauß eſkadram, wiß-
pahrigi — leela flote.

Armatura — kara fugu iſrihkoſchana un apgahdaſchana
ar wiſu wajaſſigo preeſſch zihnaß.

Armija — kara ſpehkiß wiſâ wiſumâ, furſch faſtahw no
wiſam eerotſchu ſchſiram: kahneekſeem, kawalerijaß un leelgabali-
neekſeem.

Arſenaliß — eeſtahde, furâ iſgatawo waj ari uſglabâ
kara peederumuß, ka: eerotſchuß, ſchaujamoß peederumuß un fuguß.

Artilerija — kara ſpehla eerotſchu ſchſira, furâ tagade-
joß karoß peekriht ſewiſchki eewehrojama loma. Artilerijaß fa-
ſtahwß un leelgabalumuß apmehri loti daſchadi, ſkatoteeß pehzi ap-
ſtahkeem un wajaſſibaß, fur toß leeto. Ta ir: ſalnu, laulu, zee-
toſſchnu, kraſta bateriju, fugu, aplentſchanaß u. t. t. leelgabali,
no fureem maſafee tiſ wægli, ka toß neß pa daſam iſjauktuß
ſirgi, bet leelakee nemaf netop wadati. Maſafo leelgabalumuß ſtobra
zaurmehrß ir ap 4 zollaß, paſchu leelako — 16 zollu. Pehdejee
azumirſli atrodami wehl tikaſi Wahzijaß armija. Leelgabala lodeß
tahlumuß ari daſchadß, ta eet no 5—35 werſtim.

Artileriſtiß — ſaldatiß, kaß ſalpo pee leelgabaleem.

Artilerijaß tauja — tauja, furâ dalibu nem tikaſi
leelgabali.

Ufšireta — turzijas kurdū jahtnēeku pulfi.

Utaka — kopigs ušbruktums eenaidnēekam, pee kam darbā nahf aultēe eerotšči — šobini, ščiti u. t. t. Ugratoš laikoš ar žetotšchnuš eenehma ar atakam. Tagad taš wairš naw eespehjamš un ataketaš top tikai eenaidnēeka tranščejaš (ff. to).

Utamanš — Kreewijas kasaku augštakais pawehlneekš.

Uudienze — šwešču waltu suhtu jeb offrediteo peršoniga peenemščana. Uudienzeš mehds buht: 1) ofižielas, šwihtas un žitu diplomatu klahbtuhtnē un 2) neofižielas, beš leezineeku klahbtuhtnēš.

Utobušš — štiprš automobilš (ff. to), kurā war braukt wairaf dešmitu žilweku.

Utomatš — aparatš, kas darbojas pats ar šawu špehku beš žilweka wadibaš. Automatiški — mehaniški.

Utomobilš — loti daščada paweida rati, kuri kustaš ar mehaniški špehku beš firgeem. Tee top darbinati ar bensinu, nastu, špirtu un elektribu. Uutomobiluš leeto preešč karewju aišweščanaš uš žihnaš weetam, kara peederumu peegahdaščanaš un ari šmago leelgabalu išwadaščanaš. Paraste automobili war braukt tikai pa lihdseneem zeteem, kaħdu kara lauka wišai maš, kadehš preešč kara wajadšibam leeto tā šaultoš šlehpju automobiluš, kuri war braukt ari beš žela un pat pa arumeem.

Utoritate — atšihtš pahrakumuš šinaščana, warā, u. t. t. Kara autoritate — žilwekš, kuram plaščas šinaščanaš kara weščana waj ari teešiba dot pawehles.

Uwangaarde — pretštatš arjergardei (ff. to), t. i. armijas preeščpulfi, kureem pirmajeem nahkaš šadurteeš ar eenaidneeku. Uwangaarde pa leelakai dalai šastahw no tahdām eerotšču ščkiram, kuraš špehjišas aħtri kustieteš un mainit šahwolkli. Winaš peenahkumuš atrast eenaidneeku un noteikt ta špehku. Lihds šchim awangaarde šastahweja galwenā kahrtā no kawalerijaš. Tagad to papildina automobilistu, motozilletistu un aeroplanu nodalaš, kuraš loti šwarigaš išluhkoščanaš deeneštā.

Uwanpošti — neleeli šargu pulžini, kuri atrodaš preešč galwenajām poštžijam un kuru peenahkumuš ušmanit eenaidnēeka tuwoščanaš.

Uwiazija — gaisa kugoščanaš tehnika.

Uwiatorš — gaisa kugotajš, lidotajš.

В

Wafe — brunotu špehku atbalsta weeta. Išččkiramas diwejadāš wafes: 1) šauššemes armijas un 2) juħras špehku wafes. Par šauššemeš armijaš wafem noder žetotščhni, uš kureem atbalstas armijaš, no kureeneš tādš šanem wajadšigoš ušturaš un kara

weschanas lihdfehtus. Daudjōs gadijumōs ari pilsehtas war noderet armijam par atbaltā punktu, furōs šatef wairaki zeli no walstis wideeneem. Par juhras špehtu basi noder oštās, ogļu noliktawas un ari zeetofšchni. Bases preefšch juhras špehteem wehl swarigataš, nefa šauffemes špehteem, jo kara fugi war usnemt wišai aprobešhotu krašjumu afminu ogļu, bet neitralaš oštās pehž starptautišeem likumeem kara fugeem tahdas nedrihšt dot.

Balens — pludinsch, šahdu isleet uhdenōs preefšch fehflu apšihmešchanas fugu zeļos.

Bašchtagas — resnas wirwes, ar furām uš fugeem atšeem škurstenuš u. t. t.

Baš — augšhejais fugu deķis no fuga preefšchgala (deguna) lihdš pirmajam maštam.

Balistiškaš pendeliš (šwahrstellis) — aparats, ar furu aprehkina leelgabalu un ari slinšchu lodes škreefchanas aštrumu.

Banķets — 1) paaugstinajums tranšejās preefšch strehlneefkem; 2) šoli uš fugeem, no fureem šchau.

Barbets — semes usmetums preefšch leelgabaleem apzeetinajumōs.

Barla — leellaiwa waj ari sehgeffugis, ar furu peewed taujas fugeem wajadšigōs materialuš.

Barikade — aiššprostojums, šchkehrliš uš zela waj ari pilsehtas eelaš, lai trauzetu usbruzeja gaitu un aiš furām šlehpjas tee, taš šagaida usbrutumū. Barikades zel no itin wišadeem preefšchmeteem, šahdi ween gadaš peē rofaš. Šagadejās taujās barikadem wišai maš waj pat naw nekahdas nošihmes.

Baštionš — torniš waj ari paaugstinajums zeetofšchnu walnoš.

Bataljōnš — kara špehta nodala, furā atrodaš apmehram 1000 šaldatu ar wajadšigeem ofizeereem. Trihš waj išchetri bataljoni ištaija pulku. Medneeku, strehlneeku un wehl dašchu špezielu eerolšchu šchfiru bataljoni pulkoš nekaitōš. Šahdos gadijumos tee ir patšahwigas štrategiškās weenibaš.

Batalija — tauja, žihna — kara gaheens, weena kara epifode.

Batareja — lauka leelgabalu komplekts, furā atrodaš 4, 6 waj ari 8 leelgabali ar wajadšigo daudšumu munizijaš kašem.

Batarejaš deķis — uš kara fugeem otraiš deķis, uš kura noštahda wideja zaurmehra leelgabaluš (12—14 šollu). Leelgabali atrodaš ihpašhōš brunu tornōš, furi grošami.

Bašchi = busulis — irregularš turfu kara špehtš, lihdšigs muhšu kašakeem.

Bejš — turfu eerehdnu tituliš.

Berats — dokumenta nošaukums, ar furu turfu šultans dob šahdai peršonai ihpaščas teešibaš.

Besduhmu pulweris — melna, zeeta spridsinama weela. To pagatawo no nitroglizerina (dinamita), pikrina stahbes un zitam kimsilam weelam. Besduhmu pulweris ir stiprats par agrako melno pulweri, furu pagatawo no salspetra u. t. t.

Bifforda deglis — no lokwilnas deegeem sawihita schnore, kas samehrzeta degoschas weelas. Degoscho weelu satsahws apreshinatš ta, ka tatra schahdas schnores zolla sadeg noteiktā laifa. Scho schnori leeto preeksch bumbu aisdedsinashanas, usspridsinot tiltus, ehkas u. t. t. Tā peem sinot Bifforda degla degshanas ahtrumu eepreeksch pat us minuti nosafams, kad notiks sprahdseens. Bifforda degli leeto tad, kad kaut kahdu eemesiu dehl naw eespehjams leetot elektribu.

Biwafs jeb biwafs — kara spehta nometne atslahā laukā, kur tas apstahjas atpuhstees kara gaitā tikai us ihfu laifu.

Blindascha — telpas apzeetinajumos, kur saldati un ofizeeri war atpuhstees pilnigi droshi, ka leelgabalu lodes tos neklers. Parasti blindaschas eerihko dsilās un leelās bedrēs, kuram greesti fastahw no diwfahrscheem refneem balkeem. Balku siarpās un wirs teem noslahā beesā kahra wooloka. Wirsu wehl usber beesu kahru semes un smiltis. Tahdu juntu leelgabalu lodes nespehj isahrdit, waj ari war to tikai wifai retoš gadijumos. Blindaschas eerihko eelenttōš zeetofschndš waj ari tur, kur zeriba ilgaku laifu isturet un aisturet eenaidneeka usbrukumu.

Blindascheshana — apbrunoschana. Zagadejā karā darbojas blindascheti automobili un wilzeeni, t. i. automobili un dselzela wagoni, kuri pahrwilkti ar plahnu tehrauda aissargu plati, kurai slinšchu lode nespehjisfurbtees zauri. Tāpat ari blindasche barkas un laiwas, wedot pa upem kara spehku un beidsot ari baterijas nostahda aif tehrauda platem, furas sauž par blindascham.

Blokade — kaut jeb kahdas eenaidneeka teritorijas noslehgschana ar brunoteem spehkeem, tā tā tam naw eespehjama satiksme ar ahrpauli. Juhras blokade nosihme, ka kara kugi apfargā eenaidneeka kraštu un ostas un nelaišch zauri pee teem neweenu fugi. Zeetofschnus, pilsehtas waj ari weselas prowinzes bloke tā, ka tās wisapfahrt eelenz ar kara spehkeem tā, ka schai kara spehka kehdes eelenttajās pilsehtās un apzeetinatajās weetās newar peewest nedš pahrtikas lihdselkus nedš ari kara peederumus.

Blokhaus — bluku mahja — koka buhwe preeksch neleelu kara pufku waj ari sargu usnemshanas.

Boikots — weselas tautas, sabedribas waj ari tilai kahdas lauschu grupas atsazishandš usturet sakarus ar sinamu zilweku, walsti waj tautu. Tā tagad wifa Kreewija, Anglija un ari zitas walstis boikote wahzu ruhpnceezibas isstrahdajumos un prezes.

Bombardet — apšcaudit eenaidneeku ar leelgabaleem waj ari apmehtāt ar bumbam to no gaisa fugeem.

Bombardeers — pehž iſĉinas wezalaiz ſaldats arti-lerijā, lihdsiģis jeſreitoram ſahjnekoš.

Bonus — ar lehdem ſaſeeti balki, ſahduš aiſweļļu oſtu preeſĉhās lai aiſlawetu, taniz eenaht fugeem. Par bonu ſauz ari no waldibam waj pat aſfewiſĉhām pilſehtu waldibam fara laikā waj ari pa apſeĉhānaš laiku iſdots ihſa termina kredit- biletes. Tagadejā karā, peem., bonus iſdewa ari Kalifĉhāš magiſtrats, tad pilſehtu eenehja wahzu fara ſpehķš un pilſehtā peetruhķa naudaš.

Branderš — ar aſmineem peelahdets nederiģis kuģiš, furu nogremdē ſĉaurāš juhraš eelāš un oſtu iſejaš, lai lawetu kuģu ſatilſmi.

Brauniņĉ — ſeptini reiſeš iĉaujams rewolwers, kuſĉ automatiſki, t. i. patš no ſewiš iſmet iſĉauto patronu un uſnem jaunu — pilnu.

Brigade — kara ſpehķa nodala, kura ſaſtahw no 2—4 pulkeem, aſfewiſĉkeem bataljoneem un 6 leelgabalu baterijām. Kara laikā brigade ſneedſaš lihds 15.000 ſaldateem.

Briſanta bumba — ſewiſĉķaš leelgabalu lodeš, kuraš nodomataš ſewiſĉķi preeſĉ apzeetinajumu un blindāſĉu ſagrau- ſĉanaš. Ša ſaſtahw no beeſaš tehrauda iĉĉaulaš, kura peepildita ar loti ſtiprām ſprahģitoſĉām weelam. Veš tam ſĉiš bumbaš aprehinataš tā, ſa wināš neſprahģt wiš tuhdāt tiſko winu ſpizaiš galš aſſitaš pret zeetu preeſĉmetu, peem. — fuga ſeenu, apzeetinajumu waj blindāſĉu, bet ſelundeš 1—2 wehļak un ſprahģseena ſpehķš wirſaš uš preeſĉĉu. Šahdā wiſjē pret briſanta bumbu poſtoſĉo ſpehķu neſpehķ paſtahwet itin nekahdi apzeetinajumi.

Brunu plateš — beeſa tehrauda plateš, ar ſahdām apleeķ brunu kuģuš, lai paſargatu toš no ſaſĉauſĉanaš. Jaunakā laikā uš fugeem leeto lihds 8 zollaš beeſaš brunu plateš. Pļahnakāš brunu plateš jeb wairoģuš leeto ari preeſĉ leelgabalu, maſĉinu ſlinſĉu, automobilu un dſelzela wagonu blindāſĉe- ſĉanaš (ſt. to).

Brunu kuģiš — leeļš kara kuģiš, kura ſeenaš un wirſejaiš dekiš paſrļahķš ar beeſām brunu platem Brunu kuģuš eedala diwāš kategorijāš: 1) ahtrģahjejoš, kuri eerihĉoti tā, ſa tee war uſnemt leelu kraħjumu ogļu un iſturet ziħnu atklahģtā juhra, un 2) fraſtu apiardſibaš brunu kuģuš, kuri eet daudš leħnak un newar uſnemees iſt taħluš un ilģuš zekuš. Wiſi brunu kuģi apģahģati ar wajadģģo ſtaitu leelgabalu, no kureem daſĉi war iſmeſt lihds 40 un wairak pudu ſmagāš bumbaš.

Brunu kreijerš — leeļš kara kuģiš, atģahģina brunu kuģi, tiſlai brunotiš weeģlak un ari ar maſakeem leelgabaleem, nekā pirmaiš, bet toteeſu ſpehķ eet ahtraĉ par to (ſt. kreijerš).

Bumba — parasti nosihmē leelgabalū lodi. Tagad gan leelgabalū lodeš top taištās daščadaš un preešč daščadeem mehrteem, kadehl tam ari latrai ņawš nošaulums, tā: ščrapneli, granatāš, břišanta bumbāš u. t. i. (st. ņošš wahrduš). Par bumbam tagad wairš ņauz tikai tāš sprahgstoščāš lodeš, kuras met no gāiņa fugeem tā ari no aparateem, ņahduš leeto nošeefneeki. Ugrāf sprahgstoščāš lodeš (bumbāš) pildija ar pulweri, bet tagad jau ar zildām, daudš stipratām sprahgstoščām weelam, tā dinamitu, pirošilinu u. t. i.

Buferš — eerihkojums, ar kuru attur diwu zeeu preeščmetu ņadurščanāš spēhku, peem. starp latru dšelsžela wagonu atrodaš buferi, kuri ņadurāš un attur paščuš wagonuš no ņadurščanāš un bojaščanāš. Bufereš taira no beešāš gumijas waj ari atšperem, kuruš ņašpeesčot, mašinaš ņadurščanāš spēhš.

Buņfeeriš — neleelš fugitiš, kuršč welk leelakuš fuguš tauwā tahdāš weetāš, kur zela ņčauruma waj ari zitu eemešlu dehl tee pašči newar strahdat.

D.

Dešerteerš — ņaldatš waj ari ošzeeriš, ņaš aišbehg no kara lauka waj ari pahrbehg no ņawa eenaidneeka kara spēhā.

Deklarazija — išņkaidrojums waj ari pašinojums par notikušo weenoščanoš, lihgumu waj ari noleħmumu (waldibaš).

Deņretš — pawehle, ņahdu išdod augštata wara ņaweem apāščneekeem.

Delegazija — išwehleti ņarunu wedeji, pilnwarneeki ņwarigāš leetāš.

Demobilizazija — atbrunoščana, eesaukto kara spēhku atlaiščana no kara deenesta išpildiščanaš Wišpahrigi eebalšeens „de“ nosihmē „at“ — „ne“ — t. i. preteji tam, ņahda nosihme wahrdam, kura preeščā tāš nolikš.

Demonstrazija — wišpahrigi kuštiba, kur: i draudu raksturs, lai peerahditu ņawu waru, spēhku. Waišš juhrāš demonstrazija, peem, nosihmē, ka ta nošuhla stipru kugu eškadri zitaš waišš uhdenoš, ja ta neušahkdama nekahduš kara darbuš, freiše tanis waj ari paleel uš weetaš. Čahhdāš kuštibaš nosihmē to, ka kara darbi, ja zitaš išejaš nebuhtu, war kuru latru azumirkli ari ņahkteeš. Čaušfemeš kruzāš demonstrazijaš beešči ween nobeidšaš ar diwersiju (st. to), bet wajadšibaš gadijumā ta war pahrwehrstees ari par pateesu ņauju.

Demoralizazija — tikumiška pagrimščana, ņajušums armija, dižiplinaš išniħščana, lihdsiga anarklija.

Deriwazija — gareno lošču paštahwiga ņahniška ņagreeščanāš zeid.

Deputazija — suhtneeziba, taš patš, taš delegazija.

Defants — fauffemes kara spehla nodala, furu pa uhdens zelu pahrzjel eenaidneeka semê.

Defchifrefchana — aischifrefchana, schifrâs rakstiu telegramu un pašnojumu atminefchana. Par schifram fauz peenentas sîhmes, furu nofîhme un faturs finams tikai nofuhitajam un schifras fanehmejam, tà tad fleepens rakstis.

• Diverfija — kahdas kara spehla nodalas wiltiga fuftiba, demonftrazija, kuras noluhks aifwilinat eenaidneeka spehkus prom no tàs weetas, fur pateefi nodoms ifdarit fwarigafas operazijaš. Tâ peem. pee pahrzelfchanâs pahr upem, kuras otu kraftu apfargâ eenaidneeka spehki, pa laifam keraš pee diverfijam. Tâ labu gabalu no tàs weetas, fur pateefi nodomats pahrzeltees ifdara pahrzelfchanâs demonftraziju (f. to), lai wajadfigâ weeta paliftu mafat apfargata Ra fchahda demonftrazija war pahrwehrstees ari par pateefu operaziju, taš weegli faprotams.

Diwifija — paftahwiga kara spehla nodala, kura tomehr rihojas peh3 augftataš preefchneezibaš pawehlem. Diwifijâ atrodas diwi kawalerijas efkadroni un trihs baterijas. Rahjneeku diwifijâ ir 4 pulki un artilerijas — 3 brigades.

Diktatura — ne no fa un ne no weena neaprobefchota wara. Pa laifam faftopamas kara biktaturas, t. i. kad wiſa walftis wara atrodas augftatâ kara spehla pawehlfneeka rolâs. Pee diktaturas walftis keraš tikai ahrfahrtigi fwarigos brihſchos, kad walftis warai nepeeteef ar parafatajem lihdfefkeem ufuret meeru, fahrtibu un patftahwibu.

Dinamits — ihpaſcha, loti ftipra fprahgftoſcha weela, furu atrada ſweedru fimikis Nobels. Dinamits ir tik ftiprs un ar wînu tik ufmanigi jaapeetas, fa tihrà weidâ taš nemas naw leetojams. Surpreti itin wiſâs jaunlaiku fprahgftoſchajâs weelâs, fâ pamata weela atrodas ari dinamits, t. i. wiſâs fprahgftoſchâs weelas ir dinamits ar zitu weelu peejaufumu.

Dinaftija — walftis waldofchâ ziltis. Tâ Kreewijâ walda Romanowu dinaftija, Wahzijâ — Hohenzollernu, Auſtrijâ — Habſburgu u. t. t.

Diplomats — walftis eerehdniš, zaur furu waldibas uftur fatarus ar ahrwalftu waldibam.

Diffreditet — fabojat zitu uftizibu, ifrahditees par nezeenigu. Tâ diplomats diffreditê ſawu waldibu, ja taš ifturus nepeeklahjigi, parlamenters — ſawu armiju, ja runâ par tàs wahjumu u. t. t.

Diſlokazija — daſchadu kara spehla nodatu noweetoſchana. Kur kahdas kara spehla nodalas atrodas, zif tàs leelas un kahdâ ſtahwolli tàs, taš preefch katras armijas no leela ſwara, tabehl ari armijas diſlokazija ir weens no leelatajem fara noſlehyumeem.

Disposizija — no augstas kara preekšneezibas
iisrahdatš kara plahnš preekš atšewiškām kara špehta noda-
lam. Zuhraš disposizija — norahbijums, tur janostahjaš fugeem
un tā teem rihkotees kaujās.

Distanze — attahlums no weena kara pulka, lihds otram.

Distanzes truba — trubina šrapneli, furu peepilda
ar degošām weelām. Šhās weelas eepilda ar tahdu apreh-
finu, tā šrapneliš plihst pehz noteikta laika.

Disziplina — wišpahrigi nosihmē padewibu un paklau-
šibu šawai preekšneezibai. Wišas pawehles pehz disziplinas
prašjumeem ispildamas bes kurnešchanas, pretošchanas un špre-
delešchanas par winu derigumu. Kara laikā disziplinas pahrlah-
pumus pa laikā foda ar nahwi.

Disziplinas šods — šods, tahdu war uslift par ma-
fateem pahrlahpumem tatra karewja tuwakais preekšneekš pehz
kara lifumeem.

Doks — eestahde preekš fugu bojajumu iislabošchanas.
Doki mehds buht: šaufee un peldoššee doki. Pirmee atgah-
dina dšklas no afnineeem muhretas kameras, kurās eebrauz bo-
jato fugi, tad aišwer zeeti wišas luhkas un uhdeni ispumpe.
Otra paweida doki ir tahdas pat kameras, tikai no dšels ar du-
bultām šeenām. Kad dofu peepilda ar uhdeni, tas nogrimst
un winu war pabrauft sem fuga. Kad tas notiziš, uhdeni no doka
ispumpe un tas ar wišu fugi pazelas wirš uhdens, tur tad bo-
jato fugi war iislabot.

Dragomans — tulkš pee austrumu walstu šuhzneezibam
(Turzijas, Peršijas u. t. t.)

Draguni — kawaleristi (jahneeki), kuri wajadšibas gadi-
jumā war zihnitees ari tā kahjneeki, t. i. atstahjot širgus.

Drednauts — estadras brunu fugiš, uš kura šmago
leelgabalu torni eerihkoti tā, tā leelgabalus iisšahujot nešuhjpo
pašhu fugi. Bes tam drednauti eewehrojami ari šawa leeluma
(ap $\frac{1}{4}$ werstes garuma) deht. Pehdejā laikā buhwē ari kreiserus
pehz drednauta tihpa.

Dum = dum lodes — šprahgstošas flinšhu lodes
Šagadneš flinšhu lodes tāiša no šwina un pahrwelk ar newišai
beesu nikela kahrtu. Tahda lode isurbjas meesai zauri tā adata,
neatstahdama gandrihš nekahduš gruhtuš bojajumus. Bet kad
nikela pahrwelku lodei eebojā, peem. eegrešch waj winas galinu
notrin, tad tā eeebama meesā — isplesčas un isposta wišus
organus. Zaurums, fur tahda lode eeeet, parasti tik pat leelš,
tā wišu zitu lošchu eewainojumi, bet fur tā išeet, tas nereti lee-
lafš par duhri. Tahdas lodes aifleehts leetot, tomehr tagadejā
karā tāš beeschi ween leeto wahzeeschi un austreeschi.

G.

Gings — fugu buhwetawa.

Gipafcha uf kara fugeem — wiß uf kara fugeem waja-
dfigais laufchu faftahwß, kahds wajadfigß fugam darbojoteß.

Gftraktorß — eerihkojumß pee flintes mehanifma,
kurßch ifmet patronaß pehz to iffchaulchanaß.

Gfpluatazija — ifmantofhana. Gfpluatet ufwaru
nofihmè ifmantot ufwaru jeb eenemt tahdu ftahwolli pehz eeguh-
taß ufwaras, kaß wißwairaf nodrofchina nahkofchoß panahlumuß
fara.

Gfjtase — augftafà fajuhfmas pafahpe, fawads nerwu
ufbudinajuma ftahwolliß, kad zilwela griba un domas faiftas
titai ap weemu ufdeumu un wiß zitß itin fà aifmirfiß.

Gfjadra — kara fugu kompletß, dala no wijas floteß. Gf-
fadra faftahw no wijadu tipu fugeem, kahdi wajadfigi preefßch
juhraß laujam: brunu fugeem, freifereem, minu fugeem, torpedu
laiwam u. t. t.

Gfjadronß — kawaleriftu — jahtneeku — nodala pulkà.
Pa laitam weenà kawalerijaß pulkà atrodas 4–6 eßladroni.

Gfjelons — pulka (fahjneeku waj kawalerijaß) waj ar-
tilerijaß brigades dala, kurr wed pa dfeßßzefu weenà wilzeenà.

Gwafuazija — 1) kara pulku aifweßchana no kara laufa;
2) eewainoto aifgahdaßchana no kara laufa uf walßiß eefßcheent
preefßch ahrfweßchanaß.

F.

Fanatikiß — zilweßß, kaß alli feko fawam mehrkim un
pee tam nefauß nedß fawu, nedß zita dßhwibu. Par fanatikeem
laujäs nofauß zilwekufß, kuri upurè fawu un zita dßhwibafß pat
tad, kad tam naw un newar buht nefahdaß noßihmeß, fà peem.
tee eewainotee eenaidneeki, kuri fchauj uf fanitareem u. t. t.

Farmans — aeroplans diwplahfniß (fl. to), nofaußß
wina ifgudrotaja frantfcha lidotaja Anri Farmana wafirdà.

Farwaterß — fugu brauzamaiß zelßch, kurßch apßihmetß
ar pludineem, pelboßchàm bahtam u. t. t.

Fafa — ftahwolliß, notikuma atrifinaßchanaß pafahpe.
Kara par fafem nofauß fatru apßtahlku fagrupeßchanaß un zihnu
ftahwolli. Peem: zihnaß fahlaß ar neleelàm fadurfmem, kaß ir
eewada jeb eenaidneeka mellefchanaß un pahrbaudifchanaß fafe
u. t. t.

Fafchina — fchagaru bunteß, ar kuràm apfedß apzeettna-
jumuß waj ari ifleeto preefßch zefu zilfweßchanaß mulkajofß.

Feldsebelis — wezafais apafschofizeeris rotâ; — augstâ sabata tšhina, peh3 kuras naht ofizeeru tšhinas. Kawalerijâ feldsebeli fauz par wachtheistaru.

Feldjegeris — sinnesis kara laukâ, kuram janodod swarigas sinas.

Feldmarschalis — augstâ generala tituls, kahdu peeschir titai weenai personai walsii. Par to augstaks skaitas titai general-feldmarschalis, bet scho tituli peeschir titai kronetam personam waj ari waldneeku nama lozefleem.

Feierwerkers — artilerijas apafschofizeeris.

Flagmans — ofizeeris us kara fugeem, kuram teesiba pazelt sawu flagu. Tâ tad wisus estadres fugu komandeerus fauz schai wahrda un tee isschiras wezafajos un jaunafajos flagmanos.

Flangi — armijas spahrni jeb armijas frontes dalas us weenu un otru pusi no frontes widus. Katrà armijâ ir zentrš (widus armija) un labais un freisais flangi jeb spahrni.

Flangu kustiiba — armijas dalu kustiiba, kuras noluhš apeet eenaidneeku no sahneem, waj ari nokluht tam aif muguras.

Flangu uguns — leelgabalu waj ari flinſchu uguns, kas wehrsta eenaidneekam no sahneem.

Fleschi — transchejas (grahwji) postziju (sk. to) preeſchâ.

Fligeladjuantš — waldneeku swihtas ofizeeris, kurfch ispilba fargu becestu.

Flote — kaut kuras walsis kara un tirdsneeziibas fugi kopâ. Kara fugus kopâ fauz par walsis kara floti, bet tirdsneeziibas — par tirdsneeziibas floti. Kara flote sabalâs estadrâs, kuras katrà atrodas sinams skaitš: 1) liniju fugu (drednauti, bruku fugi), 2) fargu fugu (freiferi), 3) minu fugi, 4) transporta fugi un 5) sinneschu fugi. Kreewijas flote aprihlota wairak preeſch kraſtu apfargaschanas.

Forſeſchana — paahtrinata kara spehta nodalu pahrzelschana no weenas weetas us otru, eelaufchanas eenaidneeku semê, usbrufschana ar joni.

Fortifikazija — kara sinatne, kura nodarbojas ar apzeetinajumu un mahſligu schkehrſchlu sarihſochanu eenaidneekam. Isschir lauka un pasta hwigo fortifikaziju. Birnâ nodarbojas ar transcheju eerihſochanu us lauka, pehdejâ ar zeetſochnu buhweschanu

Fortš — gluschi patſtahwigs neleels apzeetinajums zeetſochnu preeſchâ. Forti peeder pee zeetſochna apzeetinajumeem, bet winu usdewums ir — aifturet eenaidneeka usbrukumumu pascham zeetſochnim titai kahdu laiku.

Fronte — kaujas liniju preeſchpufe.

Frontala kauja — kauja waigu waigā, tad naw eespeh-
jama atfewischnu nodalu apeeschana un manewreschana.

Fugafš — loti stipra mina (fl. to), furu eerof semē tanis
weetās, kur zer, ka ees pahri eenaidneela kara spehš. Fugaš
eerihšoti tā, ka aistarot waj ari ušminot uš ta ašdedšinataja, ta
šprahgšt. Žeetofšchnu preeščā fugafš eeriško ari ašdedšinamūs
ar elektribu.

Furafša — firgu bariba, tā: seens, aušas, milti u. t. t.

Furafšesšana — firgu baribas šawahššana no eedšh-
wotajeem špaidu resp. refwišizijas (fl. to) zelā. Bet tā tā ta
drihs ween war pahrwehrštees par maroderibu, tad pee tās ķeras
wifai reti.

Furjers — kara špekta apgahdatajš.

G.

Galops — jahščana auleem.

Garantija — galwoščana par kautko. Starptautištās
teefibas sem wahrda garantija šaprot peenahšumu aištahwet ar
eerofšcheem rokā noslehgtos aktūs, neitralitati (fl. to) u. t. t.

Garniņons — kara spehš, kas atrodas kahdā pilsehtā
waj žeetofni un kura peenahšumūs aišfargat šho weetu pret
eenaidneeku. Garniņons war šastahwet no itin wišām eerofšchu
ščktram.

Generaļštabš — kara spehta eestahde, kurā tā lozekli
peedalas peedšhwojušchi augštatee ofizeeri, tā: armiju, forpušu un
diwišiju komandeeri un ari ofizeeri ar augštako kara išglihtibu.
Generaļštabš ištahdā wišūs atteezigos kara darbības plahmūs,
šešo kara gaitai, apgahdā armiju ar wišu wajadšigo u. t. t.

General-a dmiraļš — augštakā tšhina floteš deeneštā,
lihdšiga feldmarščhala tšhina, furu peeščkir weenigi par šewiščki
leeleem nopelneem tehwišas labā.

Generališimūs — loti retš goda tituls, furu peeščkir
generaleem ar šewiščleem nopelneem.

Generalis — parasti augštakā tšhina šaušsemes armijā.
Šhai tšhina trihs palahpes un tās ir no šematās uš augštako:
generalmajors, generalleitnants un generalis.

General-adjutants — galma ofizeera tituls.

Granata — leelgabalū lode, kura šastahw no beesas
tehrauda tšhaulas, kas peepildita ar loti stiprām šprahgstofčham
weelam. Granatas galš ašš un tās eeriškots tā, ka granatai
atšitotees, šprahgstofčhās weelas top ašdedšinatas un ta šprahgšt.
Beesā tehrauda tšhaulā šadruhp gabalos un nogalina žilwekuš,
kas tur gabas tuwumā. Žagad leeto ari rokās granatas, kuras
met eenaidneela tranšhejās un tās glušchi lihdšigas leelgabalū
granatam, tikai mafatas.

Grenadeeri — ihpafcha grenadeeru pulka faldati.

Gwardija — labakee fauffemes kara pulki. Gwardijas deenestu uffkata par pagodinajumu.

G.

Gaubiza — laufa leelgabals ar ihfu ftobru un weeglu lafeti (ff. to).

Hospitalis — kara flimniza.

Honwedi — ungaru fahjneeku pulki.

Hufari — kawalerifiti, walka loti fkaistu uniformu ar fchnorem uf fruchtin un weeglu pelerini.

I.

Imigracija — nometinaschana weenas tautas widu zitas tautas lozekku, fweschtateeschu eepfufschana fahda semē (preti emigracijai — eedstiwotaju ifzelofschana).

Inwalids — darba nefpehjijs zilwef. Kara inwalids, — kas jau nowezojees waj ari kaujās fktroplots un tadehl nederigs kara deenestiam.

Inftruktors — apmahzitajs, kas mahza fchaut un marfchet.

Infurgenti — dumpeneeki, furi fajelas ar eerotfcheem rofa pret fawu waldbibu.

Intendantura — kara fpehta organisacijās nodala, furas peenahkums apghdat kara fpehtu ar pahrtifu, apgehrbu un kara peederumeem.

Irregulara armija — kara fpehts, kurfch neispilda pafhawigu kara deenestu, bet furu eefauz tikai ihpafchos wajadfbas gadijumos, peem. karā, tā muhfu kafaki. Tos ari ifleeto tikai preefch iflufhofchanas un fargu deenesta.

Infanterija — fahjneeki

Inkurs — kara fkolas fkolens, kas gatawojas par ofizeeri.

Jura frufsta kawaleeris — zilwef, furam peefchkirts Sw. Jura ordenis. Jura ordenim ir 4 palahpes un tās peefchkir tikai par kara darbeem un waronibu. 1. un 2-ās palahpes Jura frufsti ir no felta un tee nefajami kruhfchu kreifaja pufē. 3-ās fchkiras Jura frufsts nefajams kalla, bet 4-ās ari kruhfchu kreifajā pufē. Jura frufstus war nefat ari uf ziwilapgehrba. Jura frufsta kawaleereem pehz atlaischanas no kara deenesta teefiba nefat ari mundeeri. Augstato palahpju Jura frufsta kawaleereem top peefchkirta ari pensija, kaut ta pate perfona dabutu pensiju ari par zitu fo.

R.

Rabels — elektrifis wads, aptihis ar gumiju. Par labeli juhrneeki fauz ari weenkahrshu no drahtim tihtu tauwu.

Rabineta jeme — jeme, kura peeder Reifara Majestatei un kuru pahrwalda Wina Majestates Pascha Rabinets.

Radri — regularaja kara deenesta esofhee saldati, kuri fara laika, kad top eesautti ari referwisti, istaija wisa armijas pamata spehku. Ur referwisteam tilai paleelina un pastiprina ari meera laika esofchos kadrus.

Kalibrs — schaujamo eerotshu zaurmehrs. Ta tad ja faka 8 cm. kalibra leelgabali, tad tas jasaprot, ta scho leelgabalu stobra zaurmehrs ir 8 cm., tapat ka to loshu zaurmehrs, kahdas no scheem leelgabaleem isschauj.

Rampanija — kara gahjeens, laiks, zit ilgi wilzees wifs karsh no schakuma lihds beigam.

Ranonada — ilga schauschana ar leelgabaleem, pee kuras peedalas wairaf bateriju.

Rapitans — augstaka wirsofizeera schina fauffemes armija.

Rapituletees — padotees eenaidneekam pirmis isschetroshas kaujas.

Rapituleschana — zeetofschana eenemschana sem finameem noteikumeem.

Raptenarmus — apaschofizeeris, kurfch pahrstin sawas rotas mantas noliktawu, kura usglaba eerotshus, amuniziju un apgehrbus.

Rare — kahjneeku pulka nostahdischana schetrisuhri, lai no wisam pusem atfistu eenaidneeku, fewischki kawalertijas usbrukumu.

Rarjers — laist firgus karjera — nosihme jacht auleem, zit til ween spehj nest.

Rartela konwenzija — weenoschanas starp walstim isdot isbehguschos noseedsneekus, ihpafchi deferteerus (st. to) un kara guhstemu ipirtschana.

Rartesch — leelgabala lode, kura peepildita ar pulweri un lodem. Plihsdama ta neween apber eenaidneeku ar sawas metala schaulas gabaleem, bet ari schim lodem.

Rartetsha — leelgabalu lode, kura sastaw no beesas schuguna schaulas, kas peepildita ar sprahgstoscham weelam un leelma lodem. Rartetshai ir waj nu distanzes trubina (st. to) waj ari deglis.

Rasaki — freemu irregularais kara spehfs. Rasaki topsh XVIII. gadu smitena dsihwo us wineem eerahditas semes pee

Uraleem (Uralu kasafi), Donas upes (Donas f.) un pehdejā gadu simtent ari Usurijas apgabala (Sibirijas kasafi. Kasakeem ir dažas privileģijas, bet par to teem vajag katru gadu dot simamu slaitu jahtneeku ar ņaveem ņirgeem un eerotņheem. Kara laikā kasafi, kuri neparasti droņhņirdigi un labi jahjeji, atneņs neaprafņstamu labumu armijai tād isluhti. Kasaku eewehrojamaņd ihpaņchiba ta, ka, neņtatotees uņ wiņpahrigo diņziplinu, ņadurimju gaņdijumos tee prot rihtotees katrs patņstahwigi. Kasaku eerotņchi: ņlinte (beņ ņhtifa), jobins un pihtis.

Katastrofa — negaiditņ leelņ notikumņ, kurņch preeņch ņautka noņihmē nelaimi.

Kategorija — ņchkira, pakahpe.

Katers — maņņ kara fugitis. Chis fugitis noder par ņatiksmeņ lihdeņli starp weenu un otru fugi, tād ari starp fugi un fraņtu. Katers naw brunotņ.

Kawalerija — jahtneeki-ņaldati. Kawalerija ņadalaņ wairatās daņās: ulanos, husaros, dragunos, kawalergardoņ, kraseroņ u. t. t. Kawalerijas galwenais uņdewums — isluhtochana. Somehr ne reti kawalerijai nahņas ari patņstahwigi isdarit usbrukumus ņem artilerijas apņardņsibaņ. Behgoņchā eenaidneeka waiņņchana arweenu peeņriht kawalerijai.

Kwalizija — wairaku walņtu apweenoņchanās preeņch kopigu mehrku ņaņneegņchanaņ.

Kobura — ahdaņ maņņte preeņch rewolwera, kuru peeņtirina labajā puņē.

Kolona — weenaņ eerotņchu ņchkiras ņaldati, ņastahditi tuwu weenaņ pee otra garās rindās. Rindas ņahkumu ņauz par kolonaņ „galwu,“ bet beigas par „asti.“

Kolonija — no metneņ, kuras eerihņotas no walņtim wa ari winu tautām zitās ņemēs. Skatotees pehņ ta, ņahdam noluhņam kolonijas eerihņotas, tās isņchņir: 1) ņemkopibaņ, 2) eekarochanaņ, 3) tirdņneezibaņ waj ari 4) noņeedsneeku kolonijaņ.

Koloniju kara ņpehtņ — kara ņpehtņ, kas atrodaņ kolonijaņ preeņch ņcho koloniju apņargaņchanaņ.

Romanda — 1) tuwatā preeņchneeka mutiņta pawehle; 2) neleeli kareiwju pulzini, kuruņ isņuhņta ispiildit kaut kahdu uņdewumu un 3) wiņņ kara fugu personals, kas atrodaņ uņ weena fuga.

Romandcers — kautkuras atņewiņchņas kara pulka nodalņas pawehlneekņ.

Romandet — ņuhtit, pawehlet kautfo ispiildit.

Rompas — ņt. buņols.

Rompensazija — ņaudejumu atlihdņiba, atlihdņiba par peeņahpņchanaņ u. t. t.

R o m p l e k t e t a r m i j u — fastahdit wisas eerotschu schi-
ras wjadfigâ famehrâ.

R o m u n a — pilsehtu, fahdschu u. t. t. pahrwaldiba.

R o m u n i k a z i j a s l i n i j a — armijas satilfmes lniija,
pa kuru daschadâs armijas dalas ustur satilfmi jawâ starpâ.

R o n f e d e r a z i j a — wairaku neleelu walstinu apweeno-
schandâ weenâ politiskâ weenibâ, tâ peem. Seem. Amerikas Sa-
weenotâs walstis. — Strahdneeku organiaziju apweenoschanos
fauz par federaziju.

R o n f e r e n z e — şapulze, apşpreeschandâs, ihwaschi diplo-
matu (şl. to) apşpreeschandâs par lautkahdu jautajumu.

R o n f i d e n z i a l i — şlepuş, şekretş, ziteem nesinot.

R o n f i r m a z i j a — şpreeduma apştiprinaschana, ihpaschi —
kara teefas şpreedumu apştiprinaschana. Meera laikâ kara teefas
şpreedumu konfirmazija peekriht kara apgabalu preefşneeşleem.
Kara laikâ turpreti kara lauka teefas şpreedumu konfirmê tuwa-
fais augstafais ofizeeriş.

R o n ş l i k t ş — domu ştarpibas, nefaştanas diplomatu
ştarpâ, kuras war nobeigteeş ar şadurşmi ar eerotscheem rokâ.

R o n ş i ş k a z i j a — ihpaschumu atnemşchana no waldbibas
puşes, parasti walstis noseegumu waj nodewibas dehl.

R o n ş r e ş — daschadu walstu preefşştahwu şapulze, lai
ta apşpreestu kopigi kahdu jautajumu. Behz katra kara şanahş
„meera kongreş“, kuruşch apşpreesch meera noteikumuş un noşaka
katras walstis kompensaziju leelumu.

R o n ş t a t e t — noteikti, nepahrprotami apleezinat un pee-
rahdit kaut šo.

R o n t i n e n t ş — zeetşeme, parasti — paşaules dala (Şiropa,
Afşija u. t. t.), atşşkirot no ta — şalas.

R o n t i n g e n t ş — noteiktis wairumş. Parasti runâ par
nemamo rekruşchu kontingentu, t. i. wairumu.

R o n t i n e n t a l ş — no tâş paşchas şemes, kur atrodas
walstis, lai atşşkirtu no „koloniala.“

R o n t r a b a n d a — şlepeni eewestas prezes no weenas
walstis otrâ. Par kara kontrabandu şkaita wişu to, kas nepeeşee-
şchams preefşch kara weşchanas, tâ: eerotschi, kara peederumi,
pahrtika, apgehrbş, afminu ogleş u. t. t.

R o n t r i b u z i j a — naudas şuma, kura arweenu şneedşas
miljardos, kahdu uşwaretaji peedşen no uşwareteem tâ atlihdşibu
par karu.

R o n t u ş i j a — eewainojumş, kahdu nodara lodeş, kas
şawâ zelâ jau kaut kur atşituşchâs un nehmuşchâs zitu wişseenu.
Şahdi eewainojumi lihdsigi şaitumeem ar neşseem preefşchmeteem:
šem ahdas şakrahşas afniş, meefa uşpampşt un şahp.

Konzentracija — peepeschanàs, spehku saweenofchana; fara pulku saweshana weenâ weetâ, fur draud breefmas, waj ari fur grib isbarit usbr itumu.

Kordebatalija — flotes wideja (zentra) dala, kad kaujas linija nostahdita trijâs dalâs.

Kordegardija — telpas, turâs usturas fargaldati.

Korespondentis — zilweks, kurch peegahdâ awisem sinas, notikumu aprakstus. Par kara korespondenteem fauz tâs personas, kuras atrodas teeshi kara laukâ un no tureenes raksta par notikumeem karâ, protams, ar kara zensuras atkauju.

Kornets — kawalerijas semakais (jaunakais) ofizeeris, lihdfigs apafshporutshikam kahneeks.

Korpus — kara spehka dala, kas sastahw no 3—4 diwisijam (ff. to). Tâ tad korpusâ ir 50—60 tuhstoshu saldatu. Par korpusu fauz ari kuga rumpi.

Kortiks — flotes ofizeera aufstais eerozis, lihdfigs schauram tschetrkantigam dunzim.

Kreiset — pastahwigi braukat pa sinameem uhdeneem. Kreise waj nu atsewischki fugi, waj ari weselas estadras (ff. to). Kreiseshanas noluhks: waj nu aishfargat sawu krasu, waj ari apdraudet eenaidneeka krasu waj ari sloti, waj ari — notwehrt eenaidneeka tirdsneeziabas fugus.

Kreifers weegls, ahtri ejoshs un labi apbrunots kara fugis. Kreiseri pa laikam mehds buht pa pusei brunoti (ff. to).

Krihse — isschkiroshais brihdis. Krihse war eestahtees flimibas tâ ari faut turâ zitâ gaitâ. Karâ par krihsi fauz to momentu, kad isschkiwas un nosweras panahkumi kaujâ.

Kurjers — zilweks, kurch nogahdâ wajadfigâ weetâ un sinamam personam pasinojumus un swarigus papirus. Tikai fewischkos gadijumos, kad wirskomandeeris sino faut to waldbneekam, kurjeri mehds buht ofizeeri un pat generali.

Q.

Qafete — toka wej ari dsels rati, us kureem atrodas leelgabals. Preefsh smagajeem leelgabaleem un ihpashki mortireem (ff. to), kuri fweesh bumbas lihd 16 werstim un swer wairat desmit pubus, wajadfigi lihd 40 firgi wedot. Teem lafetes taifa no tehrauda un tâs atbalstas us wairat riteneem. Zeetofshnu un kugu leelgabalu lafetes ari no dsels un us riteneem, kuri ripo ap asi pa fleadem.

Qandshurm — semes fargi Wahzijâ. Tos eesauz kara gadijumâ, kad wajaga sastahdit fewischki leelu armiju. Wahzijâ par semes fargeem skaitas itin wisi wihreeschi no 17—45

gadeem, turi wehl neatrodaš kara deenesiā waj ari naw landwehri. Šhaj karā tomehr peedšihwotš, ta landschturmā eesauz ari jaunakuš un wezakuš.

Landwehrs — referwaš armija Wahzijā, Danijā un Norwegijā.

Lafarete — pagaidu slimniza, kurā ahrstē karā eewainotuš. Preefšch gruhsti eewainoteem, kuruš newar west pa dšelsz-jelu, lafareteš eerihko armijai aiš muguraš.

Lidotajš — zilwekš, kaš wada aeroplanuš un aerostatus (šf. to) — awiatorš (šf. to).

Linete — preefšchėjaiš bastions zeetošchnoš waj ari weenfahršchš semeš usmetumš atklastā laukā, no kura šchauj ar flintem.

Loschementš — apzeetinajumš, kuru eerihko saldati uš lauka, lai aiš teem šlehyjoteeš, šagaiditu eenaidneeku.]

Polalifet — eerobeschot kara darbibu sinamā apgabalā, waj ari stary atšewiščlām walstim.

Loziš (lozmanā) — fugeneckš, kaš labi pašihst kašdu peefrašteš zelu un wada pa to šweščuš fuguš. Kara laikā lotšchi, turi šin kur isliktāš mināš, weenigee war wadit fuguš.

M.

Madjari — ungari, tauta Austry-Ungarijā. Ungari kašdreif bij patšahwiga walstš, bet tad tapa peeweenoti Austryjai. No 1848. gada, tad ungari šazehlāš pret Austryju, tee dabuja atkal šinomu raišahwibu, kaut ari tee weenmehr wehl palika Austryjāš pawalstš.

Magnati — augstakā polu un ungaru aristokratija.

Magasinu flinteš — flinteš, kurāš usreis eeleeč wairaf patronu (6) un kuru mehanišmš patš ismet iššchauto patronu tulschāš išchaulāš.

Magistrale — galwenā dšelszjela linija waj ari galwenaiš uhdenš wadš.

Manewreščhana — kara spehla nodalu pahrzelsčanāš un wišiščanāš no weenāš weetas uš otru.

Manifestazija — lauschu bara juhtu isteikščhana gahjeenoš un šapulžēš.

Manifestš — Wišaugstakee pašinojumi tautai par šwarigeem notifikumeem, waj ari nolehmumeem.

Markitantš — ehdamu un zitu saldateem wajadšigu preefšchmetu tiigotajš, kaš šeto armijai.

Maroderš — laupitajs, kas ušbruht un aplaupa eewai-
notoš un fritušchos kareiwjuš uf kara lauka, pirms tee no fanit-
tareem nowahkti. Maroderuš parasti nošchauj bes kahdas teefas,
ari atšewiſchli ſaldati, tadehl ka maroderi ir wišreebigakaš
launums kara laukā, kuru noluhkš eedſihwotees no zitu zeeſchana-
m. Maroderi rodas no paſlihduſcheem ſaldatem waj ari no paſli-
duſchām ſabeedribas padibenem, kuri eerodas kara laukā.

Marſeljeſa — frantſchu tautas himna, ſazereta leelās
frantſchu rewoluzijas laikā Marſelā.

Marſchalis — augſtakā iſchina frantſchu armijā, lihdſiga
muhsu ſeldmarſchala iſchinai.

Marſchruts — no generalschtaba iſſtrahdatais gahjeenu
plašnš, kura atſihmets kad un no kureenes atſewiſchām nodalām
jaiſeet un kad un kur janoet.

Mauſerš — pahrlabotās magasiņes ſlintes (ari piſtoles)
iſgudrotajs, kura wahrdā ari noſauliſ wina iſgudrojums.

Merš — komunaš waj ſabeedribas preekſchneekš Franzi-
jā, karam peekriht ari adminiſtratiwa wara.

Melinitš — weenigā ſprahgstoſchā weela, kura ſiltumā
iſkuhſt, neſprahgdama un kura zaur to neſaudē ſawu ihpaſchibu.
Bumbas un granataš tadehl ari peepilda ar iſkaufetu, t. i. ſchidru
melinitu. Melinitš aiſdegas un ſprahgt weenigi no ugunš un
ir 24 reiſeš ſtiprakš par melno pulweri.

Memorandumš — diplomatiſkš eefneegumš, paſino-
jumš, iſſkaidrojums waj ari peepraſijums.

Militariſmš — karewiſkumš, kad kara noluhki pah-
fneedš wiſas zitaš walſtš intereſeš, kā peem. Wahzija.

Milizija — kara ſpehks, kuru ſaſtahda piſſehtaš un
lauku ſabeedribas.

Mina — noſlehptš ſprahgstoſcho weelu krahjums, kurſch
iſpoſta eenaidneeka ſpehkuš tad, kad tee atrodas tani weetā, kur
iſſliktas minas. Minas eerol ſemē un nogremdē ari uhdenoš.
Minas aiſdeſina waj nu ar elektribu, waj ari winaš eerihfotaš
tā, ka paſchas aiſdegas, tiſo tās netihſchi aiſſar, uſminot wirſu
waj ari ar fugi uſbrauzot uſ tām.

Minu fugi — neleeli kara fugi, uſ kureem atrodas
aparati preekſch minu iſſchauſchanaš. Schiš minas eerihfotaš tā,
ka winaš paſchas uhdeni wirſas uſ preekſchu, un ſaſneegufchāš
mehrki — eenaidneeku fugi — ſprahgt. Minu fugi noderigi
weenigi preekſch kraſtu apſargaſchanaš, tadehl ka tee neſpehj uſ-
nemt oglu preekſch ilgaka un garaka zela.

Minu rotaš — ſaldatu nodalaš, kuru uſdewumš aiſ-
ſargat ar minām kraſtiš un oſiaš.

Mitraljeſa — ahtrſchahwejš leelgabaš frantſchu armijā.

Franzija to eeweda gadus 30 atpakaļ un tā nodereja par paraugu mūšū lošmetejeem.

Miſchene — mehrkš pee ſchauſchanaš mahzibas.

Mitſchmanš — pirmā wiršofizeera ſchina freewu flotē.

Mobilizacija — reſerwes kareiwju eſauſchana armijā, lai to papildinatu.

Monitors — neleels kara fugiš upēš, kurš apbrunotš ar maša kalibra leelgabaleem.

Moratoriumš — wišadu maſajumu terminu atzelschana kara laikā uš waldibas rihkojuma pamata.

Mortira — leelgabals ar iſu bet reſnu stobru, ar kuru met toti ſmagas bumbas. Ar mortiru ſchauj augſtu gaišā, lai lode kriſtu gandrihš ſtahwus semē wajasfigā weeta.

Motors — maſchina, kas attihſta ſpehku.

Muſkete — flinte ar ſobenam lihdsigu ſchitu, kahdu wehl leeto Italijas armijā.

N.

Nazionalitate — tautiba. Nazionalhimna — tautas himna.

Neitralitate — neejaufschanaš zitu kildas un karos. Neitralitate war buht paſiwa un aktiwa. Paſiwa neitralitate ir tad, kad walſtiš nemas neleelas ſinot, ta kahdas zitas karo. Aktiwa ta turpreti tad, kad walſtiš ſarihko ſawu kara ſpehku kara gatawiba, bet karā tomehr neejauzas. Tagadejā karā itin wiſas Eiropas nekarojofchas walſtiš pecturas pee aktiwās neitralitates.

Neitralà joſla — semes ſtrehkiš starp karojofcham armijam pa ſarunu un pameera laiku. Šchā semes ſtrehkiš naw brihw iſdarit itin nelahdus iſluhkoſchanaš darbus.

Neitraleehdeni — neitralo walſtu ofiās. Karo-joſcho walſtu fugeem ir brihw uſturetees neitralos uhdenos nē ilgal par 24 ſtundam, pehz kam teem waj nu jaatbrunojas waj ari jaaiſbrauz.

Nitroglizerins — paraſtais glizerins, kurš top apſtrahdatš ar aſota un ſehrſahbju maſijumu. Nitroglizerins atgahdina bruhnganu beesu ellu, kura ſprahgt-pee masakā ſatrizinajuma. Nitroglizerinu tagad leeto gandrihš pee wiſu ſprahgtoſcho weelu iſgatawofchanaš.

O.

Ober-ofizeeris — ofizeeris no podporuſchika lihds kapitana ſchinai.

Obſerwazijas korpus — kara ſpehka nodala, kuras uſdewums ſefot eenaidneeka darbiba.

Okupazija — kahdas ſemes gabala eenemſhana ar kara ſpehtu pagaidam.

Operazija — wiſas armijas atſewiſhko dalu darbiba ſopā nemot.

Ordinars — ſaldats waj ari ofizeeris, kas atrodas ſawa preeſchneeka rihzibā preeſch ſihkeem uſdewumeem un paſalpojumeem.

В.

Baliſade — no ſtahwus ſemē tuwu weens pee otra ſadſihkeem balkeem pagatawota ſehta, kur beſ tam apmet ar ſemem un pahrwelk ar dſelonu drahti. Baliſade ir deesgan labſ aifſardſibas lihdselkſ, bet eewehrojot, ka tās pagatawofhana praſa daudſ laika un darba, tadehl leeto to tranſcheju preeſchā, kuras zer un grib aifſtahwet ilgaku laiku.

Parabelums — tahſchahweja piſtole. Pats wahrds „para bellum“ noſihmē: „gatawojees uſ karu“.

Parks — weſumi, kuri ſelo atteezigām kara ſpehka nodalām: artilerijas parks, gaiſa kugotaju u. t. t. parks.

Parlamenteers — ofizeeris, kuru ſuhra ar kautkahdu uſdewumu waj ari dehl ſarunu uſſahſchanaſ uſ eenaidneeku noſmetni. So arweenu pawada tauretajs ar baltu ſlagu un ja wiſch neprot eenaidneeka walodu — ari tulkſ. Tiklab parlamenteers, kā wira pawadoni pehz ſtarptautiſkeem liſumeem ſkaitas par neaiſkarameem.

Parole — norunats ſlepens wahrds, kuru katru deenu maina un turſch noder par paſihſchanaſ ſihmi ſtarp daſchadu kara ſpehtu nodalu lozefkeem. Paroli arweenu tur kā noſlehpumu.

Partiſanu karſch — to wed walſtiſ, kas naw ſpehji-gas uſſahteek atlahtā zihnā pret ſawu pretineeku. Par partiſaneem ſauz neleelus kara pulzinuſ, kuri darbojas gluſchi patſtah-wigi un uſbruhl eenaidneekam tur un tā war.

Patrula — neleela ſareiwju nodala, kura iſpilda ſargu waj ari iſluhkoſchanaſ deeneſtu.

Petarde — garena bumba, kurai weens gals reſnaks, otrs teewaks. So leeto pee zeetokſchku wahrtu un paliſadu uſſpridſinaſchanaſ.

Pioneri — kara ſpehka nodalaſ, kuras ſagatawo armijai uſbruſchanaſ ſetu, tā: inſcheneeru nodalaſ, ſapeeri, minu rotas u. t. t.

Pihkiſ — tehrauda eſniſ, kuru eedſen garā lofa kahtā. Pee mumſ ar piſkeem apbrunoti kaſaki un ulani.

Piketš — jahtneeku nodala pee awanposta (ff. to).

Piraffilinš — loti stipra sprahgstofcha weela.

Polks — fara spehta nodala, pee kura peeder 3—4 ekladroni waj bataljoni ar wairafam artilerijas baterijam, fapeeru bataljonu, inſcheneeru nodaku u. t. t.

Pontons — foka waj ari metala laiwa, kuru iſleeto pee tiltu taiſiſchanaš pahr upem. Pahr pontoneem, kuri ſtahw uhbeni pa gabalu weenš aiš otra, pahrleef dehlus un tà iſnaht tiltš.

Pontonu parkš — noliktawa preekſch wiſa wajadfiğà pontonu tiltu taiſiſchanaš.

Portš — oſta, kurà war patwehrtees fara fugi.

Portupeja — fiſkna pahr plezu, pee kuraš neš jobinu, fiſſchalus un zitus aukstoš eerotiçhuš.

Pretendents — zilwekš, kurſch uſſtahda ſawas teeſibaš uš ſautfo, peem. walſtš troni.

Prife — fara laiſà noſihmè — fugi, furuš notwer atflahtà juhrà waj ari neitralàš oſtàš.

Protektoratš — aiſbildneeziba, ſahdu ſtipraka walſtš iſrahda pret wahjaku. Eſho aiſbildneezibu un aiſſtahwibu protamaš neſneedſ par welti, bet pret atlihdſibu waj nu ſemeš gabalu weidà, waj ari tà zitadi.

Proſjektori — ſtaru meteji, aparati, kuri iſplata tahtu un ſtipru gaiſmu. Proſjektoruš leeto fugi uš juhraš, lai eenaidneekš newaretu uſbrukt nepamanitš, tà ari ſauſſemeš armija.

R.

Radiotelegraſš — beſdrahtš telegraſš, kuru reiſè iſgudroja Popowš Kreewijà un Markoni Italijà.

Ratiſfikazija — no diplomateem noſlehgo lihgumu apſtiprinaſchana.

Raportš — ſemaſ iſchinà efoſcha kareiwja paſinojumš ſawam preekſchneekam par wiſeem atgadijumeem.

Rawelinš — torniš zeetoſſchna ſeenà, waj ahrpuš tàš. Rawelina mehrkiš pateefibà apſchaudit eenaidneeku, kuri ſchturmè zeetoſſchna ſeenàš. Bet tà tà tagad zeetoſſchnuš eenem galwenà ſahrtà ar leelgabalu uguni, tad rawelinceem pateefibà naw nekadaš noſihmeš wairš.

Reduteš — ſemeš walniš waj ari ſmilſchu maiſu grehda, aiš kura ſlehpjaš ſtrehneeki. Redutoš atrodaš blindaſchàš (ff. to).

Reida — 1) fara fugu peekſtahtne, 2) kawalerijaš uſbrutumš eenaidneekam no muguraš puſeš.

R e k w i s i z i j a — peespeesta pahrtikas weelu atfawina-
ſchana kara ſpehfa wajadsibâm. Pa leelakai dalai par rekwiſetâm
mantâm ſamafâ, bet isnehmuma gadijumos ari nemafâ.

R e k o g n o f z i j a — kawaleriſtu iſluhkoſchana, lai pahr-
leezinatos par eenaidneeka ſpehku un winu atraſchanâs weetu.

R e f r u t s — 21 gaduſ wezſ wihreetiſ, furu eefauz kara
deenefâ.

R e m o n t e ſ c h a n a — ſirgu faſtahwa atjaunoschana kara
ſpehtâ. Kara laikâ kara ſpehfa wajadsibâm ſirguſ nem rekwiſi-
zijas zelâ.

R e p r e ſ i j a — ſtiprafâs walſiſ ſpaidu lihdselli pret wah-
jafu; ar draudeem panahſta peelahpſchanâs pret wahjafu.

R e w a n ſ c h s — atmafâ. Peem. franzuſchi peh3 1870. g.
arweenu gatawôjâs dot rewânſchu wahzeefcheem, furi winuſ to-
reiſ uſwareja.

R e w o l w e r s — mafſ ſchaujamſ eeroziſ, furâ uſreiſu
eeleef pa 5—12 patronam un til daudſ reiſchu ari ar to war
ſchaut.

R o t a — neleela kara ſpehfa nodala, dalâs 2 puſrotâs un
4 wſwodos.

R o f a s g r a n a t a — granata (ſf. to), furu met eenaid-
neeka tranſchejâs.

R o f a s e e r o t ſ c h i — wiſadi aukſti un ſchaujami eerotſchi,
ar kureem war riſkoteeſ weenſ zilwekſ.

S. S.

S a k w a — maiſtinſch ſedlu preeſſchâ, fur kawaleriſti eeber
auſâs.

S a l u t s — apſweizinajumſ ar leelgabalu ſchahweeneem
ſagaidot keiſara ſtandardu.

S a n i t a r i — zilweki, furu peenahkumſ nowahſt no kaujas
lauka frituſchoſ un eewainotos.

S a n k z i j a — likumu waj lihgumu apſtiprinajumſ no Aug-
ſtatâs Warâs.

S a p e e r i — inſcheneeru nodala, fura kara laikâ iſdara
wiſadus techniſtuſ darbuſ, fâ: rof tranſchejâs, taiſa zeluſ, tiltuſ
u. t. t.

S a r k a n a i s K r u ſ t s — ſtarptautiſta organiſazija, nodi-
binata 1864. g. Winâs uſdewumſ ſneegt palihdsibu eewainoteem.
Sarkanajà Kruſtâ kalpo ahrſti, ſanitari un ſchehlſirdigâs mahſâs,
furi wiſi neſâ uſ freiſjâs rofaſ baltaſ ſaites ar ſarfanu kruſtu.
Sarkana Kruſta kalpotajeem naw eerotſchu un to perſonaſ neaiſ-
faramâs.

Sawests pulks — pulks, kas sastahdits no daschadām kara spēhka nodalam.

Sekrets — neleels kareiwju pulziņš, furu nostahda aij fargu lihņijas. Sekretam nahlas stahwet wifu nakti nekustotees norahdītā weetā un ja pamana eenaidneeka tuwoščanos, finot par to sawejeem

Separats lihgums — lihgums, furu noslehdš ar weenu walsti, kamehr ar zitām turpina karu.

Sirena — ihpašči stipra swilpe uš kara kugeem, ar furu signalisē.

Sofoli — wingroščanas beedribu lozekli Austruja, kuri wehlat apweenojās ari politiskā organizacijā, lai zihnitos par sawu patstahwibu. Wehž isheku parauga ari poli eerihloja sawās „sofolu“, t. i. „Wanagu“ beedribās, kuras tagad ušstahjas kā „Wolijas legions“ un pabalsta Austruju.

Sotniks — t. i. simtneeks, kasaku ofižeerš, „šotnas“ — t. i. simta komandeerš.

Strategija — kara sinatne. Pee strategijas ušdewuma peeder plahnu isstrahdaschana un armijas organizeschana.

Strategijas atflehga — weeta, no kuras atkarajas kaujas liktenis.

Subalterns — Sweedrija jaunakais ofižeerš.

Sch.

Schifra — norunatas rakstu sihmes, kuras saprotamas tikai winas rakstitajam un adrefatam. Schifreta telegrama — sihmem rakstita telegrama. Kara laikā schifras leeto tadehl, lai eenaidneeks, ja ta rokā kluhtu telegrama, nesinatu, kas tani top finots.

Schpions — zilweks, kuruš eelawas eenaidneeka semē un pašino par wifu sawai waldibai, to nowehro. Kareiwjus ušskata par schpionem, kad kastop tos pahrghehrbuschos. Notwertus schpionus teekā ar nahwes sodu.

Schrapnels — leelgabala lode, kura peepildita ar lodem, naglam, dsels gabaleem u. t. t. Schrapneli plihst gaisā un isschleesch wefelu baru tahdu loschu, kuras war nogalinat desmitteem zilweku, kas atrodas sem winas.

Schtabs — eestahde, kura pahrwalda atteezigo kara spēhka nodalu. Generalschtabs (fl. to) pahrwalda wifu armiju.

Schiffs — duramš cerozis (pee mumš trihstantigš), kuru peestiprina flintes galā.

S.

Tabele — šaraktš. Pastahw tšhinu tabele, šwinamu deenu tabele, apbrunojumu tabele u. t. t.

Taktika — kara mahtšla. Kaut gan taktika top ušluhkota par pastahwigu šinatni, pateejibā ta atkariga no strategijaš: toš plahnuš, tahduš isstrahdā strategija, taktikai nahkās išwest. Taktikaš panahktumi, peem kaujaš ušwara, no šwara tikai tad, ja tee šakriht ar strategijaš mehrkeem.

Teitoni — wahzeeshu šentšhi.

Temlaks — pihta lenta, kura peeseeta pee šobena roštura. Kaujā temlaku ušmauz uš rokaš, lai šobenu nepašaudetu ari tad, ja to išsit no rokaš.

Teritorija — leelaks semeš apgabals; parasti sem šhi wahrda šaprot wišus walštš peederumuš.

Terors — 1) anarkija (šl. to); 2) eebeedešhana, waras išleetošhana, lai panahktu šawuš noluhkuš.

Topografija — šinatne, kura nodarbojaš ar semeš plahnu nošihmešhanu, atšihmejot uš teem kalnuš un eešejaš, ešerus un purwuš.

Torpeda — (šl. „fugašš“), wišpahrigi taš patš, kaš mina (šl. to).

Traktats — šarptautiškš lihgušš.

Transits — pretšhu išwešhana no weenaš walštš otrā zauri treshai, kura atrodas šarp abaām.

Transportš — 1) šauššemeš kara špeškā wešumi, 2) flotē — ihpašhi fugi, kuri peegahdā kara fugeem wišu wajadšigo. Par transporta fugeem pa laikam išleeto pretšhu fuguš.

Transheja — grahwis, uš kura weenaš malas ušmeštš šemju walniš.

Triumfs — šwinibaš ušwaras gadijumā.

Trejšabeeedriha — triju walštu weenošhanāš rihfoteeš kopigi dehl šinamu mchrlu iafneegšhanāš. Trejšabeeedribu nošlehdša Wahzija, Austrija un Italija, kura tomehr išjuka, jo Italija karā nepeedalaš.

Trejšaškana — triju walštu interešhu kopiba. Trejšaškanaš walštš ir Kreewija, Franzija un Anglija.

Trošeja — eenaidneekam atnemti cerotšhi, karogi, leelgabali u. t. t.

U.

U l a n i — weeglās kawalerijas daļa, kuru īfleto islufkošchanaš deenesfam, tapat tā kafafuš. Ulanecem beš sobeneem un rewolwercem ir ari piški.

U l t i m a t u m s — nelofamš diplomatifš pcepprašijumš kašdai walstij ispildit preekščā liktāš prašibaš. Ultimatumam, ja abas walstiš juhtaš deesgan stipras karot, parasti ari šeto kara darbi.

U n i j a — diwu waj wairaku walstu šabeedriba tadehš, ka tām wišām weens waldneefš.

U n t e r = o f i z e e r i s — apakšhofizeeris, saldatš, sem kura komandas stahw wšwods.

W.

W a n d a l s — wišpahrejā jehdseenā: zilwekš, kurešch pošta postišchanas dehš, kuraš nefaš naw nedš dahrgš, nedš saudsamš. Senatnē pastahweja wandaku walstis Afrikā, kura karoja ar **R i m u** un lihds ar pilsehtu ispostija ari tāš mahkšlas darbuš. No ta tad ari zehlees jehdseens — wandališms.

W a t e r = l i n i j a — uhdens lihnija, t. i. lihnija, lihds kurai fugi eegrimst uhdeni.

W e s i r s — turku ministru preekščneefš.

W e t e r a n s — zilwekš, kurešch jau nofirmojis kalpodamš kautkahdā eestahdē. Par kara weteraneem sauž zilwekūš, kuri peedalijušchees šenafos karos, peem. 1812. gada, Krimas kara, turku kara weterans u. t. t.

W i z e = a d m i r a l s — št. „admirals.“

W o l o n t e r s — brihwprahtigais, kurešch eet karā newis eesaukts, bet no brihwa prahta.

W š w o d s — zeturtā daļa no rotas, eskadrone waj baterijas.

3.

Z a p f a s — tapas us leelgabala stobra, kuras eegulst ihpašchos dobumos lafelē (št. io), tadehš weegloš lauta leelgabaluš war pazelt gandrihs stahwuš gaisā.

Z e n s u r a — eestahde, kuras peenahkums šefot awišchu rakštem. Kara zensuras ušdewums raudšitees, lai rakštos netaptu

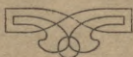
izplatītas šinas, lai tās varetu nodert vienādneikam, ja tās
rašanās nāktu tam rokā.

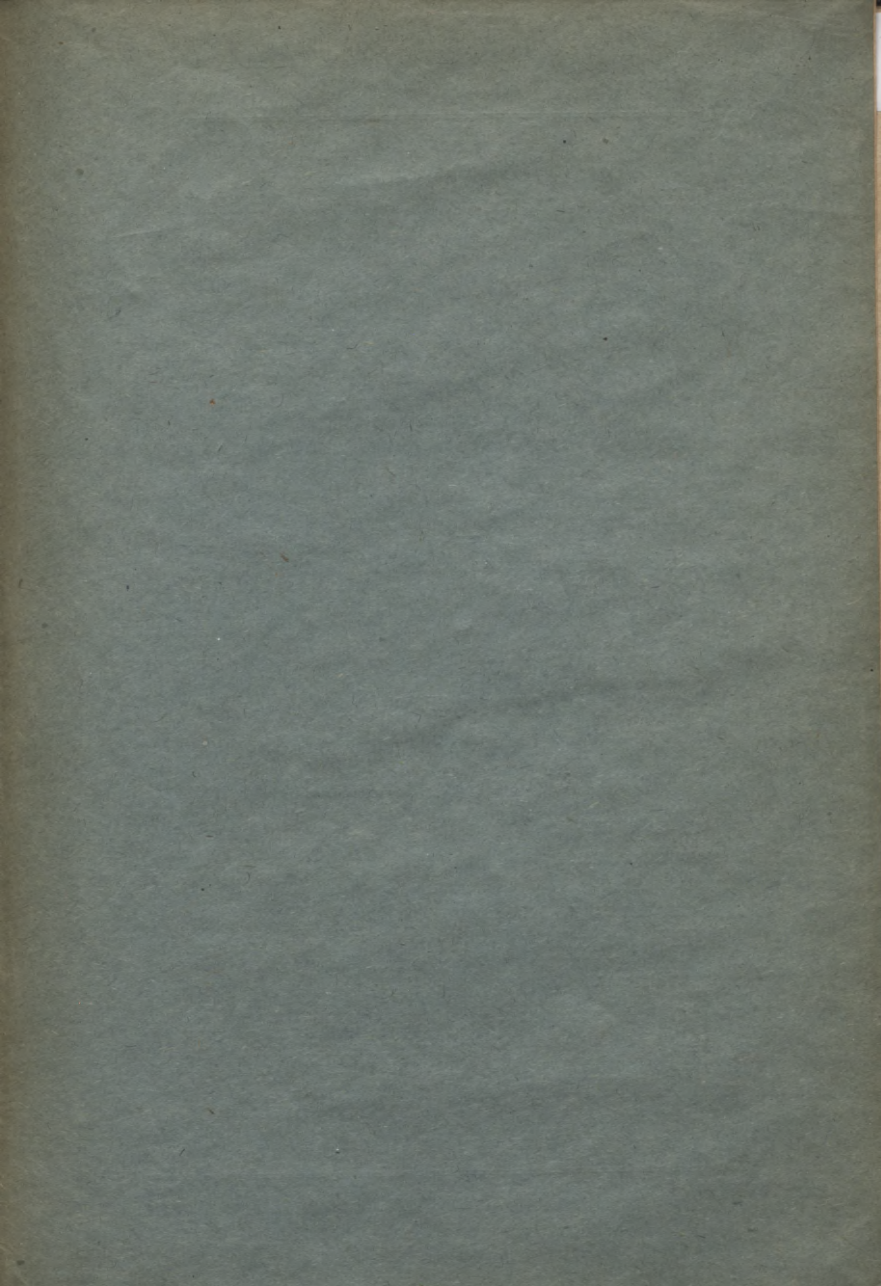
Zentralizācija — valsts pārvaldīšanas sistēma, pēc
kuras visi rīkojumi nāk no vienas — centrālās — iestādes.
Armijā centralizācija atrodas vispārējā līmenī.

Zepelīns — gaisma balona — aerostata (fl. 10)
izgudrotājs Vācijā, kurā vairāk ir nosaukti paši gaisma kuģi.

Zeremoniāls — šķiniga rīcība dažādos gadījumos,
pēc. zooloģiskā atdošanas ceremoniāls, kad tā komandants no-
dod uzdevotajam zooloģiskā atdošanu.

Zirkulārs — dokuments, kurš papildina vai pastiprina
agrāto doto pabeidz. Zirkulārs pēdējā reizi visām iestādēm,
tam tās jāziņo.

Wiſeem, kaš zeena nopectnu wahrdu, eeteizamš laſit

bagatigi iluſtretos rakſtu kraħjumus

„Nedela“.

Katrā kraħjumā, kaħdu lihds ſchim jan iſnah-
kuſchi 7, atrodas 20—25 iluſtrazijas (bildes) no
ſwarigakajeem notifikumeem tagadejā karā, kā ari
wairati rakſti.

Katrs „Nedelas“ numurs maſjā

 tikai 7 kap.

(aħrpus Riģas un dſeļšzeli ſtaģijas 8 kap.)

un peħrkamš wiſāš graħmatu tirgotawāš un pee
awišchneeķeem.

Wairumā dabonami pee **R. Baltina**, Riģā,
Aleksandra eelā 169. Pa paſtu iſſuhta pret 9 kap.
paſtmarkāš.

„Nedelas“ rakſtu kraħjumi iſnahks
ari turpmat, katras ne-
delas beidsjamāš deenāš.

2.157

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308126479